

Τ
Α

Κ
Λ
Α
Σ
Ι
Κ
Α

ΙΟΥΛΙΟΣ
ΒΕΡΝ

2.000 ΜΕΤΡΕΣ ΚΑΤΟ ΑΠΟ ΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

Μετάφραση: Αριάδνη Μοσχονά
Επιμέτρο: Ρέι Μπράντμπερι

ΣΕΙΡΑ: ΤΑ ΚΛΑΣΙΚΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΕΙΡΑΣ: Ηλίας Μαγκλίνης

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **20.000 λεύγες κάτω από τη θάλασσα**

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: *Vingt mille lieus sous les mers*

Από τις Εκδόσεις HACHETTE LIVRE, Παρίσι 2004

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Jules Verne

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Αριάδνη Μοσχονά

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Μαρία Σεβαστιάδου

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ – ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Θάνας Κακολύρης

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά, Βάσω Βύρρα

© Επιμέτρου: Ray Bradbury, 1962

© Εικόνας εξωφύλλου: Charlie Waradee/Shutterstock

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2021

Πρώτη έκδοση: Μάρτιος 2021

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-3592-3

Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-3545-9

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε. | PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Από το 1979 | Publishers since 1979

Έδρα: Head Office:

Τατοΐου 121, 144 52 Μεταμόρφωση | 121, Tatoi Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Βιβλιοπωλείο: Bookstore:

Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα | 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

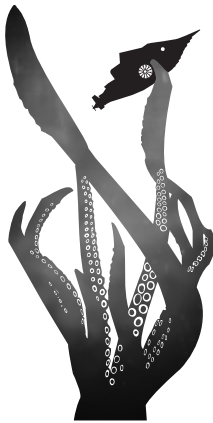
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 | Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΙΟΥΛΙΟΣ ΒΕΡΝ

20.000 ΛΕΥΓΕΣ
ΚΑΤΟ ΑΠΟ ΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

Μετάφραση: Αριάννη Μοσχονά

Επίμετρο: Ρέι Μπράντμπερι

Τ Α Κ Λ Α Σ Ι Κ Α

Κάποτε ρώτησαν τον μεγάλο βιολοντσελίστα Πάμπλο Καζάλς αν θα μπορούσε να φανταστεί τη ζωή του ακούγοντας μόνο Μπαχ. «Όχι, δεν μπορώ να φανταστώ τη ζωή μου μόνο με τον Μπαχ», αποκρίθηκε. «Ωστόσο, δεν μπορώ να φανταστώ τη ζωή μου χωρίς τον Μπαχ».

Αυτό είναι το πνεύμα που πρεσβεύουν τα βιβλία της σειράς που κρατάτε στα χέρια σας: πως όσο κι αν περιπλανηθούμε ως αναγνώστες, υπάρχει μια ζωτική, αρχέγονη πηγή από την οποία δε θα πάψουμε να αντλούμε απόλαυση. Και αυτή η πηγή είναι το *κλασικό* – εν προκειμένω, η κλασική λογοτεχνία, οι μεγάλοι κλασικοί συγγραφείς.

Άραγε, το κλασικό μπορεί να είναι *σέξι*, για να χρησιμοποιήσουμε τη φρασεολογία του συρμού; Φυσικά και μπορεί! Τι σημαίνει όμως «κλασικό» – και τι επίσης σημαίνει «σέξι»; Λοιπόν, το κλασικό συμβολίζει το αιώνιο μέσα μας. Το κλασικό είναι πατρίδα, είναι φωλιά, είναι η εστία στην οποία πάντοτε επιστρέφουμε. Είναι αφετηρία και προορισμός ταυτόχρονα.

Το κλασικό όμως δεν είναι μουσειακό είδος, δεν είναι μαυσωλείο· αντίθετα, είναι ζωντανή, ρέουσα ύλη, πνευματική βιταμίνη, ελιξίριο ζωής. Γι' αυτό είναι και *σέξι*. Δηλαδή; Μα το αέναα ερεθιστικό, το λοξό, το ατμοσφαιρικό, το υγρό και παλλόμενο, ψίθυρος και κραυγή μαζί, αφρισμένο κύμα και γαλήνια θάλασσα συνάμα.

Η σειρά ΤΑ ΚΛΑΣΙΚΑ, με νέες, σύγχρονες μεταφράσεις, κατατοπιστικά εισαγωγικά σημειώματα και επιλεγμένα επίμετρα, φιλοδοξεί να αναδείξει την ανάγνωση ως μια τέχνη της απόλαυσης. Διότι το κλασικό είναι πρόκληση και ίντριγκα μαζί.

Ηλίας Μαγκλίνης

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ	11
ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ.....	17
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	23
ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ	
1. Ένας κινούμενος ύφαλος.....	27
2. Τα υπέρ και τα κατά	36
3. Όπως επιθυμεί ο κύριος.....	44
4. Ο Νεντ Λαντ.....	51
5. Στο άγνωστο!	60
6. Πρόσω ολοταχώς	68
7. Μια φάλαινα άγνωστου είδους.....	78
8. Κίνηση εν κινήσει.....	87
9. Οι εκρήξεις θυμού του Νεντ Λαντ	97
10. Ο άνθρωπος των υδάτων	105
12. Τα πάντα με ηλεκτρισμό	125
13. Μερικοί αριθμοί.....	133
14. Ο Μαύρος Ποταμός.....	141
15. Μια γραπτή πρόσκληση.....	154
16. Περίπατος στην πεδιάδα	164
17. Ένα υποθαλάσσιο δάσος	172
18. Τέσσερις χιλιάδες λεύκες κάτω από τον Ειρηνικό	180
19. Βανικόρο	190
20. Ο Πορθμός του Τόρες	202

21. Μερικές μέρες στη στεριά.....	212
22. Ο κεραυνός του πλοίαρχου Νέμο	225
23. Νοσηρά όνειρα	238
24. Το βασίλειο των κοραλλιών.....	249

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

1. Ο Ινδικός ωκεανός.....	261
2. Μια νέα πρόταση από τον πλοίαρχο Νέμο	273
3. Ένα μαργαριτάρι αξίας δέκα εκατομμυρίων.....	285
4. Η Ερυθρά Θάλασσα.....	299
5. Το Αραβικό Τούνελ	314
6. Το ελληνικό αρχιπέλαγος.....	325
7. Η Μεσόγειος σε σαράντα οχτώ ώρες	338
8. Ο κόλπος του Βίγκο.....	350
9. Μια χαμένη ήπειρος	362
10. Τα υποθαλάσσια ορυχεία	374
11. Η Θάλασσα των Σαργασών	387
12. Φυσητήρες και φάλαινες	398
13. Ο παγετώνας	412
14. Ο Νότιος Πόλος.....	426
15. Ατύχημα ή ένα απλό απρόοπτο;	441
16. Έλλειψη αέρα.....	450
17. Από το Ακρωτήριο Χορν στον Αμαζόνιο	462
18. Τα καλαμάρια.....	474
19. Το Γκολφ Στριμ	487
20. Στις 47 μοίρες και 24 πρώτα πλάτος, 17 μοίρες και 28 πρώτα μήκος.....	500
21. Μια εκατόμβη	510
22. Τα τελευταία λόγια του πλοίαρχου Νέμο	521
23. Επίλογος	530

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

Ρέι Μπράντμπερι: «Οι φλογεροί βλάσφημοι».....	533

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Οι 20.000 λεύγες κάτω από τη θάλασσα δημοσιεύτηκαν αρχικά σε συνέχειες, στο δεκαπενθήμερο *Magasin d'Éducation et de Récréation* (Εκπαιδευτικό και Ψυχαγωγικό Περιοδικό) από τις 20 Μαρτίου 1869 έως τις 20 Ιουνίου 1870, και ύστερα σε δύο τόμους. Ο πρώτος τόμος εκδόθηκε τον Οκτώβριο του 1869 και ο δεύτερος τον Ιούνιο του 1870. Η πολυτελέστερη επίτομη έκδοση, που περιλαμβάνει και τις 111 εικονογραφήσεις του Αλφόνς ντε Νεβίλ (μαθητή του Ντελακρουά), καθυστέρησε αρκετά, καθώς μεσολάβησαν ο Γαλλοπρωσικός Πόλεμος (Ιούλιος 1870-Μάιος 1871) και η Παρισινή Κομμούνα (Μάρτιος-Μάιος 1871), και τελικά κυκλοφόρησε τον Νοέμβριο του 1871.

Η έκδοση αρχικά σε συνέχειες, σε περιοδικό, δεν είναι κάτι ασυνήθιστο για την εποχή, αλλά μάλλον ο κανόνας. Έτσι έγιναν γνωστά τα περισσότερα έργα του Βερν, όπως και πολλών συγχρόνων του. Με το ίδιο έντυπο συνεργάζονται, άλλωστε, ο Εκτόρ Μαλό και ο Αλέξανδρος Δουμάς, ενώ, πέρα από τη Μάγχη, με παρόμοιες συνεργασίες είχαν γίνει δημοφιλείς ο Τσαρλς Ντίκενς και ο σερ Άρθουρ Κόναν Ντόιλ. Η εκδοτική αυτή πρακτική αποτελεί, εξάλλου, τον πρόδρομο των τηλεοπτικών σειρών, στις οποίες δανείζει και το όνομά της (*serial* στα αγγλικά, *feuilleton* στα γαλλικά).

Το συγκεκριμένο περιοδικό εγγράφεται στο πνευματικό ρεύμα που καθιστά την εκπαίδευση συλλογικό ιδανικό και αντίδοτο στην κοινωνική ανισότητα και επιδιώκει τη διάδοση της γνώσης για όλους, παρότι, λόγω της ακραίας φτώχειας στην οποία ζει η

πλειονότητα του κόσμου, το κοινό του εντέλει προέρχεται κυρίως από την αστική τάξη. Απευθύνεται όχι μόνο στα παιδιά, αλλά σε όλη την οικογένεια, κάτι που σημαίνει πως να μεν πρέπει να τηρείται ένα κριτήριο «καταλληλότητας» για το νεανικό κοινό, αλλά ταυτόχρονα το περιεχόμενο πρέπει να είναι αρκούντως θελκτικό και για τους μεγάλους. Και αξίζει να επισημάνουμε πως, για πολλούς από τους αναγνώστες, τα κείμενα κάθε τεύχους αποτελούν το μοναδικό διαθέσιμο ανάγνωσμα για ένα δεκαπενθήμερο, καθώς και να αναλογιστούμε πως η συνθήκη αυτή απαιτεί και επιβάλλει μια ταχύτητα ανάγνωσης διαφορετική από τη σημερινή.

Ο Βερν ξεκίνησε να γράφει τις 20.000 λέυγες κάτω από τη θάλασσα το 1866. Είχε δημοσιεύσει ήδη αρκετά έργα, μεταξύ των οποίων τα *Πέντε εβδομάδες με αερόστατο* και *Ταξίδι στο κέντρο της Γης*, που εντυπωσίασαν τη Γεωργία Σάνδη σε τέτοιον βαθμό, ώστε να του στείλει επιστολή προτρέποντάς τον, εκλιπαρώντας τον, ακόμα, να γράψει κι ένα μυθιστόρημα που να εκτυλίσσεται στα βάθη της θάλασσας. Μεσολάβησαν η ολοκλήρωση των *Παιδιών του πλοίαρχου Γκραντ* και η σύνταξη μιας *Εικονογραφημένης γεωγραφίας της Γαλλίας και των αποικιών της*, για την οποία ο Βερν αφιέρωσε 15 μήνες εντατικής εργασίας. Έτσι, παρότι κάνει αναφορές στο *Ταξίδι κάτω από το νερό* σε ενθουσιώδεις επιστολές του, δε θα αφοσιωθεί σ' αυτό παρά γύρω στα μέσα του 1868, βλέποντάς το, μάλιστα, ως διασκέδαση, ως ξεκούραση, ως έναν τρόπο να ξεσκάσει από το επιστημονικό έργο στο οποίο είχε επιδοθεί κι ως ένα μυθιστόρημα το οποίο θα ωφεληθεί από την αποχή του, επί τώσους μήνες, από τη λογοτεχνική παραγωγή.

Αντίθετα με τη διαδεδομένη αντίληψη σχετικά με το έργο του, ο Βερν δεν είναι ένας συγγραφέας επιστημονικής φαντασίας – και μάλιστα, παιδικής. Είναι ένας συγγραφέας λογοτεχνικής φαντασίας. Όσα περιγράφει δεν υπερβαίνουν ιδιαίτερα τα επιστημονικά επιτεύγματα της εποχής του – η χρήση που επινοεί γι' αυτά τα καθιστά τόσο ενδιαφέροντα. Παράλληλα, ο Βερν δε θαύμαζε τυφλά την επιστήμη. Έθετε πρώιμους κοινωνικούς και πολιτικούς προβληματισμούς, ενώ συχνά εξέφραζε και οικολογικές ανησυχίες.

Ο Βερν είναι από κάθε άποψη ένας άνθρωπος της εποχής του

και προσεκτικός παρατηρητής κάθε πτυχής της ζωής: ο κόσμος του θεάματος που εκείνη την περίοδο αναπτύσσεται ραγδαία –με την άνοδο του λαϊκού θεάτρου (ο Βερν ξεκίνησε τη λογοτεχνική του πορεία ως θεατρικός συγγραφέας), τις μεγάλες διεθνείς εκθέσεις, τον εκτενή φωτισμό της πρωτεύουσας (το Παρίσι γίνεται, έτσι, η *Πόλη του Φωτός*), ο οποίος παρατείνει τη δραστηριότητα της πόλης και πέρα από τη δύση του ήλιου– του δίνει το έναυσμα για τη δημιουργία ενός λογοτεχνικού καλειδοσκοπίου, στο οποίο ο συγγραφέας περιλαμβάνει τη γεωγραφία προσδίδοντας ζωτικό ρόλο και σ’ αυτήν και εν γένει στις επιστήμες.

Η φροντίδα του για την επιστημονική ακρίβεια των γραφομένων του είναι υποδειγματική και οφείλεται σε προσωπική εργασία. Λάτρης ο ίδιος της πληροφορίας, παρακολουθούσε κάθε εξέλιξη και αποδελτίωνε συστηματικά τόσο επιστημονικά έργα όσο και περιοδικά. Το αρχείο του περιλάμβανε περίπου 10.000 δελτία καταχωρισμένα σε φακέλους ανά θέμα ή ανά χώρα. Μπορούμε να πούμε πως είχε πρόσβαση στο σύνολο της επιστημονικής γνώσης της εποχής του, την οποία διαχειρίζεται με τρόπο άκρως λογοτεχνικό, προσθέτοντας επίθετα, διακόπτοντας την πλοκή για να παραθέσει λίστες με ψάρια, φυτά κι άλλα πολλά, καθώς και επεξηγήσεις που ζωντανεύουν την αφήγηση με την οποία είναι συνοψασμένες. Ο όρος *edutainment* (συμφυρμός των λέξεων *education*, εκπαίδευση, και *entertainment*, ψυχαγωγία) μπορεί να επινοήθηκε αργότερα και να αναβιώνει έντονα ως τάση στις μέρες μας, αλλά ο Βερν τον έκανε πράξη με τρόπο υποδειγματικό πολύ νωρίτερα.

Πρόκειται για έναν σπουδαίο συγγραφέα. Διαθέτει ύφος ελκυστικό, προσεγμένο, επεξεργασμένο σε πολλά επίπεδα. Στήνει ολόκληρους κόσμους, μιλάει για την ανθρώπινη συνθήκη, θέτει στον εαυτό του φιλόδοξους στόχους. Ταυτόχρονα το έργο του είναι πλούσιο σε περιεχόμενο, σε ουσία, κάτι που συχνά λείπει ακόμα και από τα σύγχρονα μυθιστορήματα. Ναι, οι 20.000 λεύγες κάτω από τη θάλασσα είναι μια περιπέτεια, όπως και τα περισσότερα άλλα έργα του. Εκτός, όμως, από τα περιστατικά μεγάλης έντασης, το έργο κυρίως δομείται πάνω στους χαρακτήρες του, στη μεταξύ τους αλληλεπίδραση, σε σύνθετες προσωπικότητες και στην

επιδίωξη κάποιων να υπηρετήσουν ένα πεπρωμένο ανώτερο από μια απλή ζωή. Οι ήρωές του, και ιδίως ο πλοίαρχος Νέμο, γεννούν πολλά ερωτήματα, κάποια από τα οποία θα απαντηθούν, ενώ άλλα θα παραμείνουν αναπάντητα με αριστοτεχνικό τρόπο. Σίγουρα, όμως, ο αινιγματικός πλοίαρχος Νέμο, ο άνθρωπος των υδάτων που δε θέλει να πατήσει ποτέ ξανά το πόδι του στη στεριά, και το αξιοθαύμαστο υποβρύχιο του, ο «Ναυτίλος», ένα τεχνολογικό αριστούργημα και ταυτόχρονα ένα πλωτό μουσείο, ανήκουν πλέον στο συλλογικό ασυνείδητο.

Ακόμα και η ίδια η περιπέτεια είναι σοφά μελετημένη και διόλου τυχαία: πέρα από τον κύριο στόχο, που είναι ο περίπλους της Γης κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας, χωρίς ποτέ ο «Ναυτίλος» να διαβεί δεύτερη φορά το ίδιο σημείο, υπάρχει κι ένας δευτερεύων στόχος. Το πανίσχυρο υποβρύχιο που λειτουργεί αποκλειστικά με ηλεκτρισμό τον οποίο παράγει το ίδιο, όντας άταρκες, πρέπει, για χάρη της αγωνίας, να αντιμετωπίσει όλους τους κινδύνους στους οποίους είναι ευάλωτο: διάτρηση, εισβολή, ακινητοποίηση, ασφυξία. Η τεχνολογία, η μηχανική, η βιολογία, η μελέτη του θαλάσσιου περιβάλλοντος, η ζωή σε ερημικά νησιά, η εξερεύνηση άγνωστων περιοχών, ιστορικά γεγονότα, η διεθνής πολιτική, βιβλικά θέματα, μυθολογικά στοιχεία αποτελούν τον καμβά πάνω στον οποίο εκτυλίσσεται η περιπέτεια.

Οι 20.000 λέυγες κάτω από τη θάλασσα αποτελούν μέρος της μεγάλης σειράς βιβλίων *Voyages Extraordinaires* –ασυνήθιστα, εξαιρετικά ή, θα προτιμήσω, «Θαυμαστά ταξίδια»–, στα οποία ο εκδότης του περιέλαβε σχεδόν το σύνολο της λογοτεχνικής παραγωγής του Βερν, 54 μυθιστορήματα κατά τη διάρκεια της ζωής του συγγραφέα κι άλλα 8 μετά τον θάνατό του – τα οποία συμπλήρωσε, τροποποίησε ή κι έγραψε εξ ολοκλήρου ο γιος του, Μισέλ Βερν.

Η υποδοχή τους και το απαρασάλευτο ενδιαφέρον γι' αυτά έδωσαν τη δυνατότητα για αρκετούς εκδοτικούς πειραματισμούς: μικρότερο ή μεγαλύτερο σχήμα, με ή χωρίς εικόνες, με συγκεκριμένη διάταξη των εικόνων (μία ολοσέλιδη εικόνα ανά έξι ή οχτώ σελίδες του πρωτότυπου κειμένου, όπου, επειδή η εικόνα συχνά δε συμπίπτει με το κείμενο στο οποίο αναφέρεται, συνοδεύεται

με την απαραίτητη λεζάντα), με εξώφυλλα που ακολουθούσαν τη λογική μιας σειράς, ώστε να προσελκύουν το ενδιαφέρον των συλλεκτών, αλλά και μικρές ή μεγάλες παραλλαγές από αυτές που δίνουν μεγάλη χαρά στους απανταχού βιβλιόφιλους, όπου τα χρώματα είναι περισσότερα ή λιγότερα ανάλογα με τις οικονομικές συνθήκες κάθε εποχής. Οι πειραματισμοί αυτοί καθόρισαν σε μεγάλο βαθμό και τις μεταγενέστερες εκδοτικές πρακτικές.

Το συγκεκριμένο μυθιστόρημα ήταν και παραμένει ένα από τα πιο δημοφιλή διαχρονικά έργα του Βερν και της παγκόσμιας λογοτεχνίας και είναι το 5ο πιο μεταφρασμένο έργο στον κόσμο. Σε αντίθεση με πολλές άλλες εκδόσεις, από τις οποίες απουσιάζει τουλάχιστον το 20% του πρωτότυπου έργου, η παρούσα έκδοση αποτελεί μετάφραση του πλήρους κειμένου.

Σ' αυτό τον σχεδόν έναν ολόκληρο χρόνο που καταπιάνομαι με τη μετάφραση, καθώς ανατρέχω σε όλες τις πηγές του Βερν, είτε είναι λογοτεχνικές είτε, ως επί το πλείστον, επιστημονικές, σκέφτομαι συχνά τον συγγραφέα, με χάρτες, βιβλία και τα δελτία του ανοιχτά γύρω του, χωρίς κανένα από τα σύγχρονα εργαλεία με τα οποία είμαστε εξοπλισμένοι εμείς, και με κατακλύζει έντονη συγκίνηση και απέραντος σεβασμός για τον άνθρωπο αυτό, που αφιέρωσε τη ζωή του σ' έναν σκοπό, σ' ένα πεπρωμένο ανώτερο από μια απλή ύπαρξη, όπως κάποιοι από τους ήρωές του. Επιχείρησα να αποδώσω την ένταση όσων περιγράφει, το πνεύμα των ηρώων του και την επιστημονική ακρίβεια των στοιχείων του, έχοντας ταυτόχρονα πάντα στον νου μου τον σύγχρονο αναγνώστη, που θα βυθιστεί σε μια μεγάλη περιπέτεια και ταυτόχρονα σε μια άλλη εποχή, με τους δικούς της κώδικες. Η απόλαυση που ένιωσα δεν περιγράφεται. Εύχομαι να τη μοιραστούμε.

Αριάδνη Μοσχονά

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ

- 1828:** 8 Φεβρουαρίου: Ο Ιούλιος Βερν γεννιέται στη Νάντη, που εκείνη την εποχή είναι λιμάνι με έντονη δραστηριότητα. Ο πατέρας του, Πιερ Βερν, είναι δικηγόρος. Η μητέρα του, Σοφί Αλότ ντε λα Φυϊ, κατάγεται από μια ευκατάστατη οικογένεια της Νάντης, που στα μέλη της συγκαταλέγονταν πλοιοκτήτες και θαλασσοπόροι.
- 1829:** Γέννηση του Πολ Βερν. Τα δύο αδέρφια θα παραμείνουν πολύ δεμένα καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους. Η οικογένεια Βερν θα διευρυνθεί κι άλλο με τρεις θυγατέρες: την Αννά, την Ματίλντ και τη Μαρί.
- 1839:** Ο Ιούλιος Βερν το σκάει: μπαρκάρει μούτσος σ' ένα ποντοπόρο καράβι με προορισμό την Ινδία. Ο λόγος: να φέρει ένα κοραλλένιο περιδέραιο στην ξαδέρφη του Καρολίν, με την οποία είναι ερωτευμένος. Ο πατέρας του τον προλαβαίνει στο Πεμπέφ, πολύ κοντά στη Νάντη. Ο Ιούλιος Βερν υπόσχεται πως εφεξής θα ταξιδεύει «μόνο νοερά».
- 1844:** Ο Ιούλιος Βερν γίνεται δεκτός στο Βασιλικό Λύκειο της Νάντης, απ' όπου θα αποφοιτήσει το 1846.
- 1847:** Καθώς ο πατέρας του τον προορίζει για διάδοχο στο επάγγελμα του, ξεκινάει να σπουδάζει νομικά. Αρχίζει επίσης, να γράφει, μόνο για τον εαυτό του. Μεγάλη ερωτική απογοήτευση: η ξαδέρφη του Καρολίν παντρεύεται.
- 1848:** Ο Ιούλιος Βερν, όλο και πιο αποφασισμένος να διαπρέψει ως δραματουργός, πείθει τον πατέρα του να του επιτρέψει

να εγκατασταθεί στο Παρίσι, την πόλη των θεάτρων. Εκεί ολοκληρώνει τις σπουδές του στα νομικά.

- 1850:** Ο Ιούλιος Βερν γνωρίζει τον Αλέξανδρο Δουμά, που γίνεται προστάτης του. Χάρη σ' εκείνον, ένα από τα έργα του, τα *Σπασμένα άχυρα*, ανεβαίνει στο Ιστορικό Θέατρο. Το έργο λαμβάνει καλές κριτικές. Ο Ιούλιος Βερν υποστηρίζει τη διατριβή του στα νομικά, αλλά αρνείται να διαδεχτεί τον πατέρα του στο επάγγελμα. Έχει πάρει τις αποφάσεις του: θα σταδιοδρομήσει στα γράμματα. Για να εξασφαλίσει, όμως, τα προς το ζην, παραδίδει μαθήματα.
- 1852:** Ο Ιούλιος Βερν γίνεται γραμματέας του Ζιλ Σεβέστ, διευθυντή του Λυρικού Θεάτρου. Αρχίζει να δημοσιεύει σ' ένα περιοδικό, το *Μουσείο των οικογενειών*, νουβέλες και αφηγήματα (*Ένα ταξίδι με αερόστατο*, *Μαρτέν Παζ...*), που προαναγγέλλουν τον μυθιστοριογράφο των *Θαυμαστών ταξιδιών σε κόσμους γνωστούς και άγνωστους*.
- 1854:** Ο Πολ, που έχει καταταγεί στο ναυτικό από το 1848, λαμβάνει μέρος στον Πόλεμο της Κριμαίας. Οι γονείς του Βερν επιδιώκουν να παντρέψουν τον Ιούλιο με διάφορες κοπέλες από καλές οικογένειες της Νάντης, αλλά ανεπιτυχώς.
- 1856:** Ο Ιούλιος Βερν συναντάει εκείνη που πρόκειται να γίνει γυναίκα του: την Ονορίν ντι Φρεν ντε Βιάν, είκοσι έξι ετών, μητέρα δύο κοριτσιών, η οποία έχει χηρέψει πρόσφατα. Παντρεύονται στις 10 Ιανουαρίου 1857. Ζητάει οικονομική βοήθεια από τον πατέρα του και τον μέλλοντα πεθερό του για να ξεκινήσει δική του δουλειά, ως πράκτορας συναλλαγμάτων.
- 1861:** Γέννηση του μοναχογιού του, Μισέλ.
- 1862:** Η λογοτεχνική σταδιοδρομία του Ιουλίου Βερν ξεκινάει ουσιαστικά με την κυκλοφορία του έργου *Πέντε εβδομάδες με αερόστατο* στον εκδοτικό οίκο του Πιερ-Ζιλ Ετζέλ, με τον οποίο υπογράφει ένα συμβόλαιο που τον δεσμεύει για τα επόμενα είκοσι χρόνια. Θριαμβευτική επιτυχία στη Γαλλία και παγκοσμίως.
- 1864:** Ο Ιούλιος Βερν αρχίζει να δημοσιεύει τακτικά στο *Εκπαι-*

δευτικό και Ψυχαγωγικό Περιοδικό, το οποίο έχει ιδρύσει ο Ετζέλ και απευθύνεται στους νέους, και εγκαταλείπει τη σταδιοδρομία του στο χρηματιστήριο.

Δημοσίευση του έργου *Ταξίδι στο κέντρο της Γης*.

- 1865:** Κυκλοφορεί στα βιβλιοπωλεία το *Από τη Γη στη Σελήνη*. Ήδη από τα πρώτα του μυθιστορήματα, ο Ιούλιος Βερν κερδίζει δύο κατηγορίες κοινού: τους εφήβους, που παθιάζονται με την περιπετειώδη διάσταση του έργου του, και τους ενήλικες, που τους συναρπάζουν η επιστήμη και οι ανακαλύψεις, ενώ ταυτόχρονα απολαμβάνουν την αξιολάτρευτη φαντασία του θεατρανθρώπου που εξακολουθεί να κρύβει μέσα του ο μυθιστοριογράφος.
- 1866:** Πρώτη διαμονή στο Κροτουά, στον κόλπο της Σομ. Εκεί θα εγκατασταθεί με την οικογένειά του έπειτα από έναν χρόνο και θα αγοράσει ένα ψαροκάικο, το «Σεν Μισέλ».
- 1867:** Δημοσίευση του έργου *Τα παιδιά του πλοίαρχου Γκραντ*. Κάνει τον διάπλου του Ατλαντικού με τον «Μέγα Ανατολικό», το μεγάλο καράβι με τροχούς που κατασκευάστηκε για να τοποθετηθεί το τηλεφωνικό καλώδιο με το οποίο θα συνδεθούν Γαλλία και Ηνωμένες Πολιτείες. Μόλις επιστρέφει, ξεκινάει τη συγγραφή του έργου *20.000 λεύγες κάτω από τη θάλασσα* επάνω στο πλεούμενό του, το «Σεν Μισέλ», το «πλωτό εργαστήριο» του.
- 1869:** Εκδίδονται οι *20.000 λεύγες κάτω από τη θάλασσα*, ίσως το πιο σημαντικό έργο του. Ο πλοίαρχος Νέμο, με τη σύνθετη προσωπικότητά του, την αλαζονική μοναχικότητά του, είναι ένα από τα πιο συναρπαστικά πρόσωπα που έπλασε ο Βερν.
- 1870:** Κατά τη διάρκεια του πολέμου εναντίον της Πρωσίας, ο Ιούλιος Βερν είναι ακτοφύλακας στο Κροτουά.
- 1871:** Θάνατος του πατέρα του Ιουλίου Βερν.
- 1872:** Ο Ιούλιος Βερν εγκαθίσταται με την οικογένειά του στην Αμιένη, τη γενέθλια πόλη της γυναίκας του. Θα γνωρίσει, έως το 1886, το απόγειο της δόξας και του πλούτου, με αξιοσημείωτο ρυθμό έκδοσης και επιτυχίες, με τόσο μεγάλο

- αριθμό έργων, που είναι αδύνατο να τα παραθέσουμε όλα.
- 1873:** Δημοσίευση του έργου *Ο γύρος του κόσμου σε ογδόντα μέρες*.
- 1874:** Αγοράζει ένα πραγματικό σκάφος αναψυχής, το «Σεν Μισέλ II».
Έκδοση του έργου *Το μυστηριώδες νησί*.
- 1876:** Δημοσίευση του *Μιχαήλ Στρογκόφ*.
Ο Μισέλ Βερν έχει προβλήματα και κλείνεται σε αναμνηστικό δωμάτιο. Η σχέση πατέρα και γιου θα είναι για πολλά χρόνια ταραχώδης.
- 1877:** Αγορά του «Σεν Μισέλ III», ενός σκάφους αναψυχής που κινείται με ατμό, με το οποίο ο Ιούλιος Βερν θα κάνει μεγάλες κρουαζιέρες στη Μεσόγειο, στη Σκοτία, στη Βαλτική κι αλλού.
- 1878:** Ο Μισέλ Βερν γίνεται μούτσος σ' ένα πλοίο που θα φτάσει έως τις Ινδίες.
- 1883:** Ο Ιούλιος Βερν επιδιώκει να γίνει μέλος της Γαλλικής Ακαδημίας, αλλά αποτυγχάνει να εκλεγεί. Στην πραγματικότητα, ο Βερν, ως δημοφιλής μυθιστοριογράφος, δε θα αναγνωριστεί ποτέ από τους ομότεχούς του.
- 1884:** Τελευταία κρουαζιέρα στη Μεσόγειο. Μια σφοδρή καταιγίδα τον κάνει να χάσει το κέφι του για ταξίδια.
Δημοσίευση του έργου *Ματίας Σάντορφ*.
- 1886:** Μια κακή χρονιά για τον Ιούλιο Βερν, σημείο καμπής στη ζωή του. Τραυματίζεται με δύο σφαίρες από έναν ανιψιό του ο οποίος πάσχει από ψυχική διαταραχή. Σωματικά και ηθικά, θα δυσκολευτεί να ανακάμψει από αυτό τον τραυματισμό. Παρά το γεγονός ότι η διακριτικότητα του μυθιστοριογράφου σχετικά με την προσωπική του ζωή είναι παροιμιώδης, θεωρούμε σχεδόν βέβαιο πως εκείνη τη χρονιά χάνεται η ερωμένη του. Επίσης, την ίδια χρονιά πεθαίνει ο εκδότης του, Πιερ-Ζιλ Ετζέλ. Ο Ιούλιος Βερν εγκαταλείπει τον περιπετειώδη βίο και ασχολείται με την τοπική πολιτική ζωή.
- 1887:** Θάνατος της μητέρας του συγγραφέα.

- 1888:** Ο Ιούλιος Βερν εκλέγεται δημοτικός σύμβουλος στην Αμιένη με ένα ψηφοδέλτιο δημοκρατικό. Συμφιλιώνεται με τον γιο του.
Δημοσιεύεται το έργο του Δύο χρόνια διακοπές.
- 1897:** Θάνατος του αδερφού του, Πολ. Η υγεία του συγγραφέα κλονίζεται, αλλά εκείνος θα συνεχίσει να γράφει και να εκδίδει έως την τελευταία του πνοή.
- 1902:** Παθαίνει καταρράκτη.
- 1905:** 24 Μαρτίου: Θάνατος του Ιουλίου Βερν στα εβδομήντα εφτά του χρόνια.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με τις 20.000 λεύγες κάτω από τη θάλασσα, ο Ιούλιος Βερν μάς βυθίζει στην καρδιά των ωκεανών, ανάμεσα στην εξερεύνηση του αγνώστου και στην παραφροσύνη του πλοιάρχου Νέμο.

Το έργο, που δημοσιεύτηκε το 1869-1870, είναι το πέμπτο πιο πολυμεταφρασμένο βιβλίο στον κόσμο κι ένα από τα θαυμαστά ταξίδια του Ιουλίου Βερν, στα οποία περιλαμβάνονται 62 μυθιστορήματα και 18 νουβέλες, ταξίδια που θα παρασύρουν τους αναγνώστες του σ' έναν καταγισμό από περιπέτειες, όπου συνυπάρχουν οι επιστήμες και η τεχνολογία.

Το να θελήσει κανείς να περιορίσει τον Ιούλιο Βερν σε μία κατηγορία φαντάζει από μάταιο έως ανούσιο, μιας και κατόρθωνε πάντα να προσεγγίζει σημαντικά θέματα, όπως η απομόνωση ενός ανθρώπου που ζει μακριά από την κοινωνία, ο πόθος για ελευθερία και για κατάκτηση ή για καταστροφή, από ιδεολογία ή για εκδίκηση, όπως με τις 20.000 λεύγες κάτω από τη θάλασσα και τον πλοίαρχο Νέμο του, που θα επανεμφανιστεί σ' ένα άλλο μυθιστόρημα έπειτα από αρκετά χρόνια.*

Σήμερα μας χωρίζει περισσότερο από ένας αιώνας από τα έργα του, και ορισμένα από αυτά μπορούν να μας ψυχαγωγούν ή να μας ευαισθητοποιούν, να μας φαίνονται απίθανα ή ευτράπελα, ενώ κάποια άλλα είναι τόσο διορατικά και ρεαλιστικά, που η

---

* Στο έργο *Το μυστηριώδες νησί* (1874). (Σ.τ.Μ.)

τεχνολογία την οποία περιγράφουν αποτελεί ήδη μέρος του παρελθόντος μας ή μοιάζει με ένα τραμπολίνο το οποίο μας εκσφενδονίζει στο μέλλον μας, θαρρείς και ο Βερν επινόησε και ενέπνευσε την επιστήμη.

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

Ένας κινούμενος ύφαλος

Το έτος 1866 σηματοδεύτηκε από ένα παράξενο περιστατικό, ένα φαινόμενο ακατανόητο και ανεξήγητο, το οποίο, αναμφίβολα, κανένας δεν έχει λησμονήσει. Πέρα από τις φήμες που είχαν αναστατώσει τους πληθυσμούς των λιμανιών και είχαν εξάψει το κοινό αίσθημα στην ενδοχώρα, αυτοί που είχαν συγκλονιστεί ήταν οι θαλασσινοί. Οι έμποροι, οι πλοιοκτήτες, οι καπετάνιοι των караβιών, οι πλοίαρχοι και οι κυβερνήτες της Ευρώπης και της Αμερικής, οι αξιωματικοί του Πολεμικού Ναυτικού όλων των χωρών και, εν συνεχεία, οι κυβερνήσεις διαφόρων κρατών των δύο ηπείρων είχαν θορυβηθεί σε ύψιστο βαθμό από το συγκεκριμένο γεγονός.

Εδώ και αρκετό καιρό, πράγματι, κάμποσα πλοία είχαν συναπαντήσει στη θάλασσα ένα «πελώριο πράγμα», ένα αντικείμενο μακρύ, ατρακτοειδές, ενίοτε φωσφορίζον, απείρως μεγαλύτερο και ταχύτερο από φάλαινα.

Τα σχετικά με την εμφάνιση αυτή στοιχεία, όπως είχαν καταγραφεί στα διάφορα ημερολόγια καταστρώματος, συμφωνούσαν σε μεγάλο βαθμό ως προς τη δομή του εν λόγω αντικειμένου ή πλάσματος, την ανήκουστη ταχύτητα των κινήσεών του, την εντυπωσιακή δύναμη της μετακίνησής του, την ιδιαίτερη ζωτικότητα με την οποία έδειχνε να είναι προικισμένο. Αν επρόκειτο για κητώδες, ξεπερνούσε σε όγκο όλα όσα είχε ταξινομήσει έως τότε η επιστήμη. Ούτε ο Κιβιέ ούτε ο Λασεπέντ ούτε ο κύριος Ντιμερίλ ούτε ο κύριος Ντε Κατφράζ θα αποδέχονταν την ύπαρξη ενός

τέτοιου τέρατος – παρά μόνο αν τη διαπίστωναν, αν το έβλεπαν, δηλαδή, με τα ίδια τους τα επιστημονικά μάτια.

Λαμβάνοντας υπόψη τον μέσο όρο των παρατηρήσεων που είχαν γίνει σε διάφορες περιπτώσεις, αφήνοντας κατά μέρος τους συγκρατημένους υπολογισμούς που απέδιδαν στο αντικείμενο αυτό μήκος διακοσίων ποδιών και απορρίπτοντας τις υπερβολικές απόψεις που μιλούσαν για ένα μίλι πλάτος και τρία μίλια μήκος, μπορούσε κανείς να καταλήξει στο συμπέρασμα, παρ' όλα αυτά, ότι το εντυπωσιακό τούτο ον υπερέβαινε κατά πολύ όλες τις έως τότε παραδεδεγμένες από τους ιχθυολόγους διαστάσεις – αν, βεβαίως, υπήρχε.

Μόνο που όντως υπήρχε, το ίδιο το γεγονός ήταν πλέον αναμφισβήτητο, και, με αυτή τη ροπή που ωθεί τον ανθρώπινο εγκέφαλο προς το θαυμαστό, μπορεί κανείς να κατανοήσει τη συγκίνηση που προκαλούσε στον κόσμο όλο η εμφάνιση του υπερφυσικού εκείνου πλάσματος. Όσο για το ενδεχόμενο η ύπαρξή του να καταταχθεί στη χορεία των θρύλων, όφειλε κανείς να εγκαταλείψει και την προσπάθεια ακόμα.

Στις 20 Ιουλίου 1866, το ατμόπλοιο «Γκόβερνор Χίγκινσον» της Ατμοπλοϊκής Εταιρείας Καλκούτα και Μπούρμα πράγματι είχε συναντήσει αυτή την κινούμενη μάζα πέντε μίλια ανατολικά της αυστραλιανής ακτογραμμής. Ο πλοίαρχος Μπέικερ αρχικά θεώρησε πως βρισκόταν μπροστά σε κάποιον άγνωστο ύφαλο· ήταν, μάλιστα, έτοιμος να καταγράψει την ακριβή του τοποθεσία, όταν δύο στήλες νερού, που εκσφενδονίστηκαν από το απροσδιόριστο αντικείμενο, τινάχτηκαν σφυρίζοντας σε ύψος εκατόν πενήντα ποδιών. Οπότε, παρεκτός αν ο ύφαλος υφίστατο τις τακτικές εκρήξεις κάποιου θερμοπίδακα, το «Γκόβερνор Χίγκινσον» όντως είχε να κάνει με κάποιο θαλάσσιο θηλαστικό, άγνωστο έως τότε, το οποίο εκτόξευε από τους φουσητήρες του στήλες ύδατος αναμειγμένου με αέρα και ατμό.

Παρόμοιο περιστατικό παρατηρήθηκε στις 23 Ιουλίου του ίδιου έτους στις θάλασσες του Ειρηνικού από το «Κριστόμπαλ Κολόν» της Ατμοπλοϊκής Εταιρείας Δυτικής Ινδίας και Ειρηνικού. Άρα το εντυπωσιακό αυτό κήτος μπορούσε να μετακινείται από το ένα

μέρος στο άλλο με απρόσμενη ταχύτητα εφόσον, μέσα σε τρεις μέρες, το «Γκόβερνор Χίγκινσον» και το «Κριστόπαλ Κολόν» το είχαν εντοπίσει σε δύο σημεία του χάρτη που απείχαν μεταξύ τους πάνω από εφτακόσιες ναυτικές λεύγες.

Ύστερα από δεκαπέντε μέρες, δύο χιλιάδες λεύγες μακρύτερα, το «Ελβέτια» της Εθνικής Εταιρείας και το «Σάνον» των Βασιλικών Ταχυδρομείων, καθώς έπλεαν προς αντίθετες κατευθύνσεις στο τμήμα αυτό του Ατλαντικού που περιλαμβάνεται μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ευρώπης, έστειλαν σήμα το ένα στο άλλο εντοπίζοντας το τέρας στις 42 μοίρες και 15 πρώτα βόρειο πλάτος και στις 60 μοίρες και 35 πρώτα γεωγραφικό μήκος δυτικά του μεσημβρινού του Γκρίνουιτς. Με την ταυτόχρονη αυτή παρατήρηση, θεωρήθηκε πως είχε υπολογιστεί το ελάχιστο μήκος του θηλαστικού και πως υπερέβαινε τα τριακόσια πενήντα αγγλικά πόδια,* εφόσον το «Σάνον» και το «Ελβέτια» ήταν μικρότερου μεγέθους από αυτό, παρότι είχαν μήκος εκατό μέτρα από το ακρόπρωρο έως την πρύμνη. Μόνο που οι μεγαλύτερες φάλαινες, αυτές που περιπιδηθούν συχνά στη θαλάσσια περιοχή των Αλεούτιων Νήσων, οι κουλαμμάκ και οι ουγκουλλίκ, ουδέποτε υπερέβαιναν σε μήκος τα πενήντα έξι μέτρα – αν φτάνουν ποτέ σ' αυτό το μέγεθος.

Αυτές οι αναφορές, οι οποίες κατέφταναν η μια μετά την άλλη, κάποιες νέες παρατηρήσεις που έγιναν από το υπερωκεάνιο «Περίρε», μια σύγκρουση του «Αίτνα» των γραμμών Ίνμαν με το τέρας, μια επίσημη αναφορά των αξιωματικών της γαλλικής φρεγάτας «Νορμανδία», μια πολύ αξιόπιστη διόπτευση από το επιτελείο του αρχιπλοίαρχου Φιτζ-Τζέιμς, που επέβαινε στο «Λορντ Κλάιντ», προκάλεσαν έντονη συγκίνηση στην κοινή γνώμη. Στις χώρες που διακρίνονται από ανάλαφρη διάθεση, το φαινόμενο διακωμωδήθηκε, αλλά οι πρακτικές και σοβαρές χώρες, όπως η Αγγλία, η Αμερική, η Γερμανία, προβληματίστηκαν ιδιαίτερα.

Παντού στις μεγάλες πόλεις, το τέρας κατέστη μόδα: έγινε άσμα στα μουσικά καφενεία, θέμα στις εφημερίδες, θέαμα στα θέατρα. Τα σκανδαλοθηρικά έντυπα βρήκαν την ευκαιρία να παρουσιά-

* Περίπου 106 μέτρα. Το αγγλικό πόδι ισοδυναμεί με 30,48 εκατοστά. (Σ.τ.Μ.)

σουν κάθε λογής παραμύθια. Επανεμφανίστηκαν στις εφημερίδες –που διψούσαν για αναγνώστες– όλα τα φανταστικά και γιγάντια πλάσματα, από τη λευκή φάλαινα, τον τρομερό «Μόμπι Ντικ» των υπερβόρειων περιοχών, έως το πελώριο Κράκεν, που τα πλοκάμια του μπορούν να αγκαλιάσουν ένα πλεούμενο πεντακοσίων τόνων και να το παρασύρουν στα απύθμενα βάθη του ωκεανού. Αναπαρήχθησαν ακόμα και αναφορές από τους αρχαίους χρόνους, οι απόψεις του Αριστοτέλη και του Πλίνιου, που αποδέχονταν την ύπαρξη των τεράτων αυτών, και ύστερα οι νορβηγικές αφηγήσεις του επισκόπου Ποντόπινταν, οι καταγραφές του Πολ Έγκεντε και, τέλος, οι αναφορές του κυρίου Χάρινγκτον, του οποίου η αξιοπιστία είναι πέραν πάσης αμφιβολίας όταν διαβεβαιώνει πως είδε, ενώ επέβαινε στο «Καστίλιαν», το 1857, εκείνο το πελώριο ερπετό που δεν είχε εμφανιστεί έως τότε παρά μόνο στα ύδατα της παλιάς εφημερίδας *Λε Κονστιτισιονέλ*.

Ξέσπασε τότε ατέρμονη διαμάχη στις κοινότητες των σοφών και στα επιστημονικά έντυπα, ανάμεσα σε όσους αποδέχονταν την ύπαρξή του και σ' εκείνους που την αντιμετώπιζαν με σκεπτικισμό. Το «ζήτημα του τέρατος» είχε εξάψει τα πνεύματα. Δημοσιογράφοι, εκείνοι οι οποίοι θέτουν στον πυρήνα της σκέψης τους την επιστήμη και αντιμάχονται όσους επικεντρώνουν στο να πουλήσουν πνεύμα, έχυσαν ποτάμια μελάνι κατά τη διάρκεια αυτής της αξιομνημόνευτης εκστρατείας· ορισμένοι, μάλιστα, έχυσαν και δυο τρεις σταγόνες αίμα, διότι το μοναδικό ερπετό που έβλεπαν εντοπιζόταν στην προσωπικότητα των πιο προσβλητικών από τους αντιπάλους τους.

Ο πόλεμος μαινόταν επί έξι μήνες με διάφορες αφορμές. Στα στιβαρά άρθρα του Γεωγραφικού Ινστιτούτου της Βραζιλίας, της Βασιλικής Ακαδημίας Επιστημών του Βερολίνου, της Βρετανικής Ένωσης, του Ινστιτούτου Σμιθόνιαν της Ουάσινγκτον, στις συζητήσεις που φιλοξενούσε το περιοδικό *Ινδικόν Αρχιπέλαγος*, στο περιοδικό *Κόσμος* του αβά Μουανιό, στα *Ενημερωτικά Δελτία* του Πέτερμαν, στα επιστημονικά χρονικά των μεγάλων εφημερίδων της Γαλλίας και του εξωτερικού, ο λαϊκός Τύπος απαντούσε με ακατάβλητο ζήλο. Οι πνευματώδεις γραφιάδες του, παρωδώντας μια ρή-

ση του Λινναίου που αναφέρθηκε από τους πολέμιους του τέρατος, υποστήριξαν ότι, για να υπάρχουν τόσοι ανόητοι, «η φύση μπορεί να μην κάνει άλματα, αλλά κάνει σφάλματα» και προέτρεψαν τους συγχρόνους τους να μην αμφισβητούν τη σοφία της φύσης αποδεχόμενοι την ύπαρξη Κράκεν, θαλάσσιων ερπετών, «Μόμπι Ντικ» κι άλλες φαντασιώσεις παραληρούντων ναυτικών. Τέλος, σε κάποιο άρθρο ενός δεινού σατιρικού εντύπου, ο πιο δημοφιλής εκ των συντακτών του, μιλώντας εφ' όλης της ύλης, εφόρμησε στο τέρας, ως άλλος Ιππόλυτος, του κατέφερε ένα τελειωτικό πλήγμα και το αποτέλειωσε εν μέσω μιας γενικευμένης σκωπτικής διάθεσης. Η σπιρτάδα είχε νικήσει την επιστήμη.

Κατά τους πρώτους μήνες του έτους 1867, το ζήτημα φάνταζε να έχει θαφτεί, ενώ δεν έδειχνε να μπορεί να αναγεννηθεί, όταν γνωστοποιήθηκαν στο κοινό ορισμένα νέα περιστατικά. Δεν επρόκειτο πλέον για κάποιο επιστημονικό πρόβλημα προς επίλυση, αλλά για έναν πραγματικό, σοβαρό κίνδυνο που έπρεπε να αποσοβηθεί. Το ζήτημα τότε έλαβε τελείως διαφορετική μορφή. Το τέρας έγινε ξανά νησίδα, βράχος, ύφαλος, αλλά ύφαλος κινούμενος, απροσδιόριστος, άπιαστος.

Στις 5 Μαρτίου 1867, το «Μοράβιαν» της Ωκεανίου Εταιρείας του Μόντρεαλ, ενώ βρισκόταν, κατά τη διάρκεια της νύχτας, στις 27 μοίρες και 30 πρώτα γεωγραφικό πλάτος και 72 μοίρες και 15 πρώτα γεωγραφικό μήκος, προσέκρουσε με τη δεξιά του μπάντα σ' έναν βράχο που δεν ήταν καταγεγραμμένος σε κανέναν χάρτη της περιοχής. Υπό τη συντονισμένη προσπάθεια του ανέμου και των τετρακοσίων ίππων της ατμομηχανής του, έπλεε με ταχύτητα δεκατριών κόμβων. Δεν υπήρχε αμφιβολία πως, αν το σκαρί του δεν ήταν ανώτατης ποιότητας, το «Μοράβιαν» σίγουρα θα είχε ανοίξει στα δύο από την πρόσκρουση και θα είχε καταποντιστεί αΐτανδρο, με απαξάπαντες τους διακόσιους τριάντα εφτά ταξιδιώτες που μετέφερε από τον Καναδά.

Το ατύχημα είχε συμβεί γύρω στις πέντε το πρωί, πάνω που άρχιζε να χαράζει το φως της μέρας. Οι αξιωματικοί βάρδιας έσπευσαν στην πρύμνη του πλεούμενου. Εξέτασαν τον ωκεανό με απόλυτη σχολαστικότητα. Δεν είδαν τίποτα, παρά μόνο μια έντονη

θαλασσοταραχή σε απόσταση τριών ναυτικών σταδίων, θαρρείς και τα ανώτερα στρώματα των υδάτων είχαν πληγεί με δύναμη. Οι συντεταγμένες του σημείου καταγράφηκαν με ακρίβεια, και το «Μοράβιαν» συνέχισε τη ρότα του χωρίς εμφανείς ζημιές. Να είχε προσκρούσει, άραγε, σε κάποιον υποθαλάσσιο βράχο ή στα πελώρια απομεινάρια κάποιου ναυαγίου; Δεν μπόρεσε να διευκρινιστεί· όταν, όμως, εξετάστηκε η καρίνα του στις δεξαμενές του καρναγίου, διαπιστώθηκε πως ένα μέρος της είχε τσακιστεί.

Το εν λόγω γεγονός, το οποίο ήταν εξαιρετικά σοβαρό καθαυτό, θα είχε λησμονηθεί, ίσως, όπως τόσα άλλα, αν, έπειτα από τρεις εβδομάδες, δεν είχε επαναληφθεί υπό πανομοιότυπες συνθήκες. Μόνο που, λόγω της προέλευσης του πλοίου που έπεσε θύμα αυτού του νέου εμβολισμού, χάρη στην υπόληψη της εταιρείας στην οποία ανήκε το συγκεκριμένο καράβι, το περιστατικό είχε τεράστιο αντίκτυπο.

Ουδείς αγνοεί το όνομα του φημισμένου Άγγλου πλοιοκτήτη Κιούναρντ. Ο ευφυής αυτός επιχειρηματίας ίδρυσε, το 1840, μια ταχυδρομική υπηρεσία που συνέδεε το Λίβερπουλ με το Χάλιφαξ, με τρία τροχήλατα ξύλινα πλοία ισχύος τετρακοσίων ίππων και με χωρητικότητα χιλίων εκατόν εξήντα δύο τόνων. Ύστερα από οχτώ χρόνια, το δυναμικό της εταιρείας ενισχύθηκε με τέσσερα πλοία εξακοσίων πενήντα ίππων και χωρητικότητας χιλίων οχτακοσίων είκοσι τόνων και, τα επόμενα δύο χρόνια, με δύο ακόμα πλοία μεγαλύτερης ισχύος και χωρητικότητας. Το 1853, η εταιρεία Κιούναρντ, έχοντας εξασφαλίσει μόλις την ανανέωση της ναύλωσής της για τη μεταφορά της αλληλογραφίας, πρόσθεσε διαδοχικά στον στόλο της τα «Αραβία», «Περσία», «Κίνα», «Σκοτία», «Ιάβα», «Ρωσία», όλα τους πλοία πρώτης γραμμής και τα μεγαλύτερα που είχαν οργώσει ποτέ τις θάλασσες μετά τον «Μέγα Ανατολικό». Έτσι λοιπόν, το 1867, η εταιρεία είχε στην κατοχή της δώδεκα καράβια, οχτώ από τα οποία ήταν τροχήλατα και τέσσερα ελικοφόρα.

Αν παραθέτω επιγραμματικά όλες αυτές τις λεπτομέρειες, το κάνω προκειμένου να κατανοήσει καθένας πόσο σημαντική είναι αυτή η εταιρεία θαλάσσιων μεταφορών, που έγινε ξακουστή στον

κόσμο όλο για την ευφυή διαχείρισή της. Καμία άλλη εταιρεία υπερωκεάνιας ναυσιπλοΐας δε διοικήθηκε με τόση επιδεξιότητα· καμία άλλη επιχειρηματική κίνηση δε στέφθηκε με τέτοια επιτυχία. Εδώ και είκοσι έξι χρόνια, τα πλοία της εταιρείας Κιούναρντ έχουν διασχίσει δύο χιλιάδες φορές τον Ατλαντικό και ποτέ δεν ακύρωσαν ταξίδι, ποτέ δε σημειώθηκε καθυστέρηση, ποτέ δε χάθηκε ούτε ένα γράμμα ούτε ένας άντρας ούτε ένα πλοίο. Ως εκ τούτου, οι ταξιδιώτες επιλέγουν ακόμα, παρά τον έντονο ανταγωνισμό που υφίσταται η εταιρεία από τη Γαλλία, τις γραμμές Κιούναρντ έναντι οποιωνδήποτε άλλων, όπως συνάγεται από τα επίσημα έγγραφα των τελευταίων ετών. Με δεδομένα όλα τα παραπάνω, κανένας δε θα μπορούσε να εκπλαγεί από τις συνέπειες που επέφερε το ατύχημα, το οποίο συνέβη σ' ένα από τα ομορφότερα ατμόπλοιά τους.

Στις 13 Απριλίου 1867, κι ενώ η θάλασσα ήταν ήρεμη και ο άνεμος ήπιος, το πλοίο «Σκοτία» βρισκόταν στις 15 μοίρες και 12 πρώτα γεωγραφικό μήκος και 45 μοίρες και 37 πρώτα γεωγραφικό πλάτος. Έπλεε με ταχύτητα δεκατριών κόμβων και σαράντα τριών εκατοστών υπό την ισχύ των χιλίων ίππων της ατμομηχανής του. Οι τροχοί του χτυπούσαν τη θάλασσα με απόλυτα τακτό ρυθμό. Το βύθισμά του έφτανε τα έξι μέτρα και εβδομήντα εκατοστά, το εκτόπισμά του τα έξι χιλιάδες εξακόσια είκοσι τέσσερα κυβικά μέτρα.

Στις τέσσερις και δεκαεφτά λεπτά το απόγευμα, κι ενώ οι ταξιδιώτες γευματίζαν συγκεντρωμένοι στο μεγάλο σαλόνι, το κύτος του «Σκοτία» υπέστη ένα χτύπημα, ελάχιστο αισθητό, πάντως, στο πλευρό του και λίγο πίσω από τον τροχό της αριστερής του μπάντας.

Το «Σκοτία» δεν είχε προσκρούσει σε κάτι. Είχε χτυπηθεί μάλλον από κάποιο αντικείμενο αιχμηρό ή διεισδυτικό, αλλά όχι αμβλύ. Η πρόσκρουση είχε φανεί τόσο ελαφριά, ώστε αρχικά δε θα ανησυχούσε ουδείς αν δεν ηχούσαν οι κραυγές των ναυτικών που βρίσκονταν στα αμπάρια και ανέβηκαν στη γέφυρα φωνάζοντας: «Βουλιάζουμε! Βουλιάζουμε!»

Αρχικά οι ταξιδιώτες τρομοκρατήθηκαν· ο πλοίαρχος Άντερ-

σον, όμως, έσπευσε να τους καθησυχάσει. Όντως, δε θα μπορούσε να ελλοχεύει κανένας κίνδυνος. Το «Σκοτία», χωρισμένο σε εφτά στεγανοποιημένα διαμερίσματα, μπορούσε άνετα να αντιμετωπίσει ένα ρήγμα.

Ο πλοίαρχος Άντερσον μετέβη πάραυτα στο αμπάρι. Διαπίστωσε πως το πέμπτο διαμέρισμα είχε κατακλυστεί από νερό, και η ταχύτητα με την οποία είχε συμβεί αυτό μαρτυρούσε ότι το μέγεθος του ρήγματος δεν ήταν αμελητέο. Ευτυχή συγκυρία αποτελούσε το γεγονός ότι οι λέβητες δε βρίσκονταν στο συγκεκριμένο διαμέρισμα, καθώς θα είχαν σβήσει διαμιάς.

Ο πλοίαρχος Άντερσον διέταξε να ακινητοποιηθούν αμέσως, κι ένας από τους ναύτες βούτηξε για να αξιολογήσει τη ζημιά. Έπειτα από μερικά λεπτά διαπιστωνόταν η ύπαρξη μιας τρύπας διαμέτρου δύο μέτρων στην καρίνα του ατμόπλοιου. Ένα τέτοιο ρήγμα δεν ήταν δυνατόν να μπαλωθεί, και το «Σκοτία», με τους τροχούς του μισοβυθισμένους, χρειάστηκε να συνεχίσει έτσι το ταξίδι του. Βρισκόταν τότε τριακόσια μίλια μακριά από το Κέιπ Κλίαρ και, ύστερα από καθυστέρηση τριών ημερών, που προκάλεσε τεράστια ανησυχία στο Λίβερπουλ, εισήλθε στις δεξαμενές της εταιρείας.

Οι μηχανικοί εξέτασαν τότε το «Σκοτία», το οποίο μπήκε σε στεγνή δεξαμενή. Δεν μπορούσαν να πιστέψουν στα μάτια τους. Δυόμισι μέτρα κάτω από την ίσαλο γραμμή του πλοίου υπήρχε ένα συμμετρικό άνοιγμα σε σχήμα ισοσκελούς τριγώνου. Το σκίσιμο στη λαμαρίνα ήταν τέλειο, ενώ ούτε με διατρητή δε θα μπορούσε να γίνει πιο άψογο. Θα πρέπει, λοιπόν, το εργαλείο που το είχε δημιουργήσει να ήταν ασυνήθιστα σκληρό – και αφού εκτοξεύτηκε με θαυμαστή δύναμη, τρυπώντας, έτσι, μια λαμαρίνα πάχους τεσσάρων εκατοστών, στη συνέχεια απομακρύνθηκε από μόνο του με μια κίνηση παλινδρομική και πραγματικά ανεξήγητη.

Ήταν τέτοια η σημασία αυτού του τελευταίου περιστατικού, που είχε ως αποτέλεσμα να εξαφθεί εκ νέου το κοινό αίσθημα. Όντως, από τη στιγμή εκείνη, κάθε ναυτικό δυστύχημα με αδιευκρίνιστα αίτια χρεωνόταν στο τέρας. Το φανταστικό εκείνο ζώο επωμίστηκε την ευθύνη για όλα αυτά τα ναυάγια, που ο αριθμός τους είναι, δυστυχώς, σημαντικός· καθώς, από τα τρεις χιλιάδες

πλοία των οποίων η απώλεια καταγράφεται ετησίως από τον Νηογνώμονα, ο αριθμός των ατμόπλοιων ή των ιστιοφόρων που εικάζεται πως χάθηκαν αύτανδρα, ελλείψει ειδήσεων από μέρους τους, δεν είναι μικρότερος από διακόσια!

Μόνο που τώρα η εξαφάνισή τους αποδιδόταν, δικαίως ή αδικως, στο «τέρας», και εξαιτίας αυτού, καθώς η επικοινωνία μεταξύ των διαφόρων ηπείρων γινόταν όλο και πιο επικίνδυνη, το κοινό εξέφρασε τη θέση του και απαίτησε κατηγορηματικά οι θάλασσες να απαλλαγούν επιτέλους, πάση θυσία, από τούτο το τρομερό κήτος.

Ενα μυστηριώδες θαλάσσιο τέρας περιπλανιέται στους ωκεανούς το έτος 1866. Θορυβημένη η αμερικανική κυβέρνηση, οργανώνει ειδική αποστολή εντοπισμού και εξότωσης του τέρατος με αρχηγό έναν Γάλλο θαλάσσιο βιολόγο. Όταν η αποστολή συναντάει το κήτος ανοιχτά της Ιαπωνίας, η κατάδίωξή του καταλήγει σε πανωλεθρία. Τότε είναι που τα εναπομείναντα μέλη της αποστολής συνειδητοποιούν ότι δεν πρόκειται για τέρας, αλλά για υποβρύχιο. Ένας θαυμαστός υποθαλάσσιος κόσμος ανοίγεται μπροστά στα μάτια τους, ενώ η εμφάνιση του κάπτεν Νέμο, του κυβερνήτη του «Ναυτίλου» (όπως ονομάζεται το υποβρύχιο), θα φέρει νέα δεδομένα στη ζωή των μελών της αποστολής αλλά και στο πώς βλέπουν τον κόσμο γύρω τους.

Οι 20.000 λεύγες θεωρούνται από τις πιο συναρπαστικές μυθολογικές περιπέτειες και από τα σπουδαιότερα μυθιστορήματα που γράφτηκαν ποτέ. Λέγεται πως αυτό το βιβλίο μαζί με το *Από τη Γη στη Σελήνη* έκαναν τον μεγάλο Αμερικανό αστρονόμο Έντουιν Χαμπλ να εγκαταλείψει τη νομική και να ασχοληθεί με την αστρονομία και την κοσμολογία.

Πέρα από τη λογοτεχνική αξία του, το βιβλίο έχει ξεχωρίσει για τα τεχνολογικά, επιστημονικά, πραγματολογικά στοιχεία του, που είναι μπροστά από την εποχή τους, για τους πολιτικούς υπαινιγμούς γραφέα (έχει λεχθεί στην αποικιοκρατία σε πολύ πρώιμο στάδιο), όπως επίσης για μια υπόγεια οικολογική ανησυχία που φαίνεται να εκφράζει ο Βερν μέσα από το πρόσωπο του Νέμο.

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psichogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 12740

Γ Ι Α   Α Ν Α Γ Ν Ω Σ Τ Ε Σ   Μ Ε   Α Π Α Ι Τ Η Σ Ε Ι Σ